

Asia: VN/18557/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne julkisen sosiaalihuollon sosiaalipalvelun toteutuksen tehtävän käyttöoikeuden laajentamisesta palvelun järjestämisessä syntyviin asiakastietoihin (14 §)?

Käyttöoikeuden laajentaminen on perusteltua ja tarpeellista. Muutos luo paremmat edellytykset yksityiselle palveluntuottajalle toteuttaa hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevaa palvelua. Muutoksella parannetaan myös asiakkaan oikeuksia ja palvelujen sujuvuutta, kun käytettävissä on palvelun toteuttamisessa tarvittavat tiedot.

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa. Onko asetusluonnoksessa tunnistettu oikein, mitä yhteiset palvelut voivat olla (17 ja 18 §)?

Ei. Perustele:

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa. Ovatko terveydenhuollon käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin tarkoituksenmukaiset (17 §)

Ei. Perustele:

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa. Ovatko sosiaalihuollon käyttöoikeudet potilastietoihin tarkoituksenmukaiset (18 §)

Ei. Perustele:

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko ehdotus luovutusluvan kohdentamisesta asiakkaan näkökulmasta ymmärrettävä ja selkeä?

Ei. Perustele: [Mitä todennäköisimmin pääosan asiakkaista on vaikea ymmärtää sitä, missä kaikkialla tieto on käytettävissä, kun asiakas antaa luovutusluvan tiettyihin tietoihin. Toisaalta yhtä lailla vaikeaselkoista on se, missä kaikkialla tiedot eivät ole käytettävissä käyttöoikeuden ulkopuolelle rajattujen tietojen osalta. Asiaa ei selkeytä se, että sote yhteisiä palveluja ei ole yksiselitteisesti määritelty missään. Toisaalta etenkin sosiaalihuollon puolella on käytössä iso määrä erilaisia asiakasta ja hänen palvelujaan koskevia asiakirjoja ja suunnitelmia. Useampiportainen ”käytön sallimisen prosessi” vaikeuttanee asioiden yksityiskohtaisempaa ymmärtämistä myös

ammattihenkilöiden kohdalla. Luovutusluvan kohdentamisen tulee olla siten selkeää, että ammattihenkilön on se tarvittaessa nopeasti ja ymmärrettävästi tarkentaa asiakkaalle, eikä ihmisten arvokasta aikaa kulu monimutkaiseksi valmistellun kokonaisuuden selvittämiseen.]

Luovutusluvan kohdentaminen. Mahdollistaako luovutusluvan kohdentaminen asiakkaan tiedollisen itsemääräämisoikeuden toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla?

Ei. Perustele:

Luovutusluvan kohdentaminen. Vastaako luovutusluvan kohdentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan tarpeita?

Ei. Perustele:

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko luovutusluvan mukainen lupien kohdentaminen toteutettavissa esitetyllä tavalla asiakas- ja potilastietojärjestelmiin (huomioiden sekä uusien tietorakenteiden mukaisesti tallennetut tiedot että aiemmin tallennetut tiedot)

Kyllä. Perustele:

Arvionne asetuksen mukaisen luovutusluvan tietojärjestelmätoteutukseen tarvittavasta ajasta ja kustannuksista:

Esitetyt muutokset tulee toteuttaa lähtökohtaisesti kaikkiin asiakkaiden tietoja käsitteleviin järjestelmiin. Asetusluonnoksessa olevat siirtymäajat ovat selvästi liian lyhyitä. Kustannuksia on vaikea arvioida, mutta oletettavasti ne tulevat olemaan huomattavia.

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin terveydenhuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset, kun tietojen luovuttaminen perustuu asiakkaan antamaan luovutuslupaan? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta)

Ei. Perustele:

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin terveydenhuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset tilanteissa, joissa asiakkaalta ei ole muistisairauden tai vastaavan syyn vuoksi voitu saada luovutuslupaa? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta)

Ei. Perustele:

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet potilastietoihin sosiaalihuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset, kun tietojen luovuttaminen perustuu asiakkaan antamaan luovutuslupaan? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta).

Ei. Perustele:

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet potilastietoihin sosiaalihuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset tilanteissa, joissa asiakkaalta ei ole muistisairauden tai vastaavan syyn vuoksi voitu saada luovutuslupaa? Jos ehdotus ei ole asianmukainen,

kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta).

Kyllä. Perustele:

Potilastietojen erityissuojaus. Kannatatteko esitettyjä laajennoksia erityissuojaukseen?

Ei. Perustele:

Muita kommentteja asetusluonnoksesta:

- Asetuksen tarkoitus ja tavoitteet ovat kannatettavia. On tärkeää, että mm. sote-yhteisten palveluiden osalta valmistellaan lähtökohtia tiedon hyödyntämiselle. Sääntelyn tulee olla mahdollisimman yksinkertaista ja selkeää, jota palvelunjärjestäjät ja -tuottajat pystyvät sitä vaivatta soveltamaan sekä asiakkaat riittävässä määrin ymmärtämään (asiakkaat ovat myös aktiivisia toimijoita)
- Asetus ei ole linjassa hallitusohjelman kirjausten ja tahtotilan kanssa. Asetus estää tai vähintäänkin hankaloittaa potilas- ja asiakastiedon käyttöä ja liikkuvuutta sekä lisää palvelujen tuottajien kustannuksia. Esimerkkejä hallitusohjelmasta: ” Hallitus varmistaa, että sote-tiedonhallinnan lainsäädäntö mahdollistaa sosiaali- ja terveysdatan sujuvan käytön eri toimijoiden välillä niin hyvinvointialueilla kuin valtakunnallisesti.” (s: 113)
- Sellaista sääntelyyn tai muuhun kehitysohjelmaan liittyvää uudistusta ei tule toteuttaa, jonka arvioidaan heikentävän tai vaikeuttavan tiedon liikkumista, kasvattavan kustannuksia, lisäävän riskejä (tarvittava tieto ei näy) ja/tai kustannuksia (synnyttää huomattavat järjestelmämuutostarpeet), jne
- Jatkossa tulee järjestää kuulemistilaisuus aina myös yksityisille palveluntuottajille, missä kokonaisuus käydään läpi yksityisten palveluntuottajien näkökulmasta. Yhtä lailla koulutustilaisuuksia tulee järjestää nimenomaisesti yksityisille palveluntuottajille.
- Tietyt käsitteet eivät ole selkeitä / yksiselitteisiä. Ne eivät ole sitä ammattihenkilöille, tietojärjestelmätoimittajille, eivätkä näin ollen voi olla selkeitä etenkin asiakkaille.
 - o Luovutuslupa, luovuttaminen ja kiellot, suostumus, jne.
 - o palvelutehtävä, palvelun toteuttaminen, jne.
 - o Sote-yhteiset palvelut
 - o Palvelusuunnitelma, hoitosuunnitelma, jne.
- Vaikutusten arviointi on kaikinensa puutteellinen. Kokonaisuutta tulisi arvioida esimerkiksi siitä näkökulmasta, mitä nyt valmisteilla oleva lainsäädännön kokonaisuus saa aikaa alalle tulon näkökulmasta. Alati vaativammaksi ja vaikeaselkoisemmaksi kehittyvä tiedonhallinnan sääntely ei houkuttele toimialalle uusia yrittäjiä
- Vaikka valtaosa tarpeesta (volyyymi) luovuttaa tietoja so ja te välillä koskisikin hyvinvointialueita, koskee kokonaisuus myös yhtä lailla yksityisiä palveluntuottajia. Kyseiset asiat tulee toteuttaa tietojärjestelmiin + henkilöstön pitää asiat osata ja ymmärtää.

- Voimaantulosäännöksen (28 §) pykäläviittaus tulisi korjata 26 §:n sijaan 27 §:ään.

Perämäki Ulla
Hyvinvointiala HALI